

BÖLÜM 3

PSİKİYATRİ HEMŞİRESİNİN YENİ ROLÜ: İNFERTİLİTE DANIŞMANLIĞI

Candan TERZİOĞLU¹
Songül KAMIŞLI²

GİRİŞ

İnfertilite genellikle, bir çiftin en az bir yıl boyunca düzenli cinsel ilişkiye girmesine ve korunmamasına rağmen hamile kalamaması olarak tanımlanmaktadır.¹ İnfertilite, yaşamı tehdit eden bir hastalık olmamasına rağmen, bireyi, aileyi ve toplumu etkileyen psikososyal bir durum olup, birey için yıkıcı bazı özellikler taşıyan önemli bir sorun olduğu bilinmektedir.^{2,3} İnfertilite, her iki eş için genellikle psikolojik olarak tehdit edici, duygusal olarak stresli, maliyeti yüksek ve genellikle tanı-tedavi amacıyla yapılan işlemler nedeniyle fiziksel olarak acı veren durumsal bir kriz olarak da tanımlanmaktadır.^{2,4} Bu nedenle hem kadını hem de erkeği etkilemesi, fiziksel, psikolojik ve fizyolojik sorunlara neden olması süreci daha da zorlaştırmaktadır.^{5,6} Psikolojik zorlanmalara neden olan bu süreç eşler tarafından stresli bir durum olarak algılanmaktadır.⁷ Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde infertil çiftlerde görülen ruhsal sorunların depresyon, keder, kontrol kaybı, anksiyete, yalnızlık ve umutsuzluk olduğu görülmektedir.⁸

İnfertil tanısı almış bireyler, çocuk sahibi olma deneyimini kaybetmekle birlikte; doğurganlık, hamilelik, üreme becerisi, fiziksel ve psikolojik iyi oluş, kişisel kontrol ve güven gibi hayatlarının birçok farklı alanlarında kayıplar yaşamaktadırlar.⁹⁻¹¹ Aynı zamanda bu süreç kişisel kaynaklarını zorlayan, geçmişten gelen çözülmemiş problemleri tekrar gün yüzüne çıkarma potansiyeli yüksek, bir yaşam krizi olarak da algılanmaktadır. Tüm bu olumsuzluklar, belirsizlikler ve sürecin kontrol edilemeyişi bireyleri strese sokmakta ve baş etme becerilerini zorlamaktadır.

İnfertil tanısı almış bireylerin, duygusal zorlanmalarını sağlıklı yönetebilmeleri ve bu süreçten baş edebilmiş bir biçimde çıkmaları oldukça zordur. Bu süreçte,

¹ Öğr. Gör Dr. Candan TERZİOĞLU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği AD., candancandan2012@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Songül KAMIŞLI, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Gerontoloji AD., songulkamisli@karatekin.edu.tr.

şadığını tedavi ekibinin de anlaması için bir köprü işlevi görebilir ve iş birliği-ne dayalı bir ortam yaratabilir.

- Kültür ve toplumsal normları dikkate alan psikolojik destek programları hazırlama ve uygulama
- Çiftlerin yaşadıklarını ifade etmesine yardım etme, özellikle hayal kırıklığı ve olumsuz durumlarla karşılaşıldığında bunları paylaşma, kopan iletişim bağla-rını güçlendirme konularında danışmanlık yapma

SONUÇ

Psikiyatri hemşireleri, sonuç olarak danışmanlık rolleri çerçevesinde özellikle infertilite ile ilişkili psikososyal sorunlarla başetmeye yönelik ve aldıkları eğitimler ışığında danışman olarak ya da terapist olarak teröpatik müdahalelerde buluna-bilmektedirler.

Psikiyatri hemşireleri için yeni bir rol olarak önerdiğimiz infertilite danışman-lığını geliştirmek ve daha profesyonel bir zemine çekmek için yapılabilecek bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bunlara arasında, infertilite ile başetmeye çalışan çift-lere uygulanan psikolojik müdahalelerin etkilerini tanımlayan randomize kont-rollü çalışmalar, danışmanlık becerisini geliştirecek kılavuz ve rehber geliştirme ve bunların geçerliği ve güvenilirliği üzerinde çalışma, çiftlere standart ruhsal taramalar yapma ve risk grupları üzerinde çeşitli psikolojik bakım modellerini çalış-ma, infertilitede kültürel etkileri ölçen randomize kontrollü çalışmalar, hangi tür sosyal desteğin infertil çiftlere daha fazla katkısının olduğunu deneysel araştırma-lar yaparak ortaya çıkarmayı sayabiliriz.

İnfertilite tedavi ekibinin içerisinde yer alabilecek bir psikiyatri hemşiresi ka-dınların ve çiftlerin bu süreci etkin bir şekilde yönetebilmelerine önemli katkılar sunabilir. Psikiyatri hemşireleri infertilite danışmanlığını yüz yüze yapabilecekleri gibi kültürümüze ve ihtiyacımıza uygun rehberler geliştirerek daha ekonomik ve pratik bir biçimde zaman ve insan kaynağını da göz önünde bulundurarak online programlarla da yürütebilirler.

KAYNAKLAR

1. Pfeifer, S, Goldberg, J, Lobo, R, Thomas M et all. Definitions of infertility and recurrent pregnancy loss: a committee opinion. Fertility and Sterility, 2013; 99, 1.
2. Özçelik, B, Karamustafaloğlu, O, Özçelik, A. İnfertilitenin Psikolojik ve psikiyatrik yönü. *Anado-lu Psikiyatri Dergisi*, 2007;8(2), 140-148.
3. Lee, GL, Choi, WHH, Chan, CHY. Life after unsuccessful IVF treatment in an assisted reproduction unit: a qualitative analysis of gains through loss among Chinese persons in Hong Kong. *Hum Reprod*, 2009; 24(8), 1920-29.
4. İlhan, HA. Overyan rezervi değerlendirmede bazal over hacmi ve antral folikül sayısının önemi (Uzmanlık tezi). İstanbul, Marmara Üniversitesi. 2003.

5. Serour, GI. Medical and socio-cultural aspects of infertility in the Middle East. ESHRE Monographs, 2008; 1, 34-41.
6. Cousineau, TM, Domar, A. Psychological impact of infertility. Best Pract REs Clin Obstet Gynecol, 2007;21, 293-308.
7. Boivin, J, Griffiths E, Venetis, CA. Emotional distress in infertile women and failure of assisted reproductive technologies: meta-analysis of prospective psychosocial studies. BMJ, 2011; 342-223.
8. Burns, LH, Covington, SN. Infertility counseling: A comprehensive handbook for clinicians. New York: Parthenon. 2006.
9. Kuchenhoff, J. Unfulfilled desire for children what is the grief for men? Ther Umsch, 1999; 56, 260-264.
10. Lukse, MP, Vacc, NA. Grief, depression, and coping in women undergoing infertility treatment. Obstet Gynecol, 1999; 93, 245-251.
11. Harris, DL, Daniluk, JC. The experience of spontaneous pregnancy loss in infertile women who have conceived with the assistance of medical intervention. Hum Reprod, 2010; 25, 714-720.
12. World Health Organization (WHO). <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infertility>. Erişim tarihi: 24 Haziran 2021
13. World Health Organization (WHO). Multiple definitions of infertility. <https://www.who.int/reproductivehealth/topics/infertility/multiple-definitions/en/> Erişim tarihi: 24 Haziran 2021.
14. World Health Organization (WHO). <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http://id.who.int/icd/entity/1014671362> Erişim tarihi: 24 Haziran 2021
15. Çubuk B. Kadınsılık ve cinsel mitlerin açıklanamayan infertiliteye etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul, 2018.
16. Yassa M, Arslan E, Gülbahar DS. Effects of infertility treatment on anxiety and depression levels. Cukurova Med J, 2019; 44(2): 410-41.
17. Gupta R, Kaur S, Bhagat BR. Epidemiology of infertility patients with abnormal semen parameters. Indian J Appl Res, 2019; 9(7): 8-10.
18. PLOS Medicine. <https://journals.plos.org/plosmedicine/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pmed.1001356>. Erişim tarihi: 24 Haziran 2021.
19. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2013. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf. 24 Haziran 2021.
20. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2018. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf. 24 Haziran 2021.
21. Rainsbury, PA, Viniker, DA. (Ed.). İnfertilite tedavisi üreme tıbbına pratik yaklaşımlar. 1998. Ankara: İletişim, 111.
22. Beji, N.K. (Ed.). (2009). İnfertilitenin psikososyal ve psikoseksüel etkileri. İnfertilite Hemşireliği. İstanbul: İletişim, 177-195.
23. Özkan, M, Baysal, B. Emotional distress of infertile women in Turkey. Clin Exp Obstetric Gynecology, 2006; 33, 44-46.
24. Araoye MO. **Epidemiology of infertility: Social problems of the infertile couples.** West Afr J Med. 2003;22(2):190-6.
25. Menning, BE. (1977). *Common feelings about infertility*. Infertility: A guide for the childless couple. USA, Prentice Hall Press.
26. Menning, BE. (1980). The emotional needs of infertile couples. *Fertility And Sterility*. 34 (4), 313-316.
27. Covington, NS. (2006). *Group approaches to infertility counseling*. Covington, N. S. (Ed.) ve Hammer Burns, L (Ed). Infertility Counseling - A Comprehensive Handbook for Clinicians. (s.156-168) içinde. UK, Cambridge: Cambridge University Press.
28. Stanton, A.L. & Dunkul-Schetter, C. (1991). *Cognitive appraisals, coping processes, and adjustment to infertility*. Meichenbaum, D. (Ed.) The Plenum Series on Stress and Coping.

29. Yanikkerem E, Kavlak O, Sevil Ü. İnfertil çiftlerin yaşadıkları sorunlar ve hemşirelik yaklaşımı. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2008;11, 112-121.
30. Koçyiğit OT. İnfertilite ve sosyokültürel etkileri. İnsan Bilim Dergisi 2012;1,27-38.
31. Seymenler S, Siyez DM. İnfertilite psikolojik danışmanlığı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2018;10(2), 176-187.
32. May, E. T. (1997). The Public and Private Stake in Reproduction. Barren in the Promised Land: Childless Americans and the Pursuit of Happiness. USA: Harvard University Press.
33. Frank, D. Counseling the infertile couple. *Journal of Psychosocial Nursing & Mental Health Services*, 1984; 22 (5), 17-23.
34. Patel A, Sharma PS, Kumar P. Role of mental health practitioner in infertility clinics: A review on past, present, and future directions. *J Hum Reprod*, 2018;11:219-28.
35. Gameiro S, Boivin J, Dancet E. ESHRE guideline: Routine psychosocial care in infertility and medically assisted reproduction-a guide for fertility staff. *Hum Reprod*, 2015;30:2476-85.
36. Johansson M, Adolfsson A, Berg M. Gender perspective on quality of life, comparisons between groups 4-5.5 years after unsuccessful or successful IVF treatment. *Acta Obstet Gynecol Scand*, 2010;89:683-91.
37. Baor L, Soskolne V. Mothers of IVF and spontaneously conceived twins: A comparison of prenatal maternal expectations, coping resources and maternal stress. *Hum Reprod*, 2010;25:1490-6.
38. Hammarberg K, Fisher JR, Wynter KH. Psychological and social aspects of pregnancy, childbirth and early parenting after assisted conception: A systematic review. *Hum Reprod Update*, 2008;14:395-414.
39. Quilliam S. (2015). *Fertility Counselling: Clinical Guide and Case Studies*. Cambridge University Press: Cambridge, UK;.
40. Hammer-Burns L, Covington SN. (1999) .*Infertility counseling: A comprehensive handbook for clinicians*. New York, NY: Parthenon.
41. Zahra OA, Soheila R, Tahereh B. The Effectiveness of Counseling with a Cognitive-Behavioral Approach on Infertile Women's Stress. *Maedica (Bucur)*, 2019;14(4):363-370. doi:10.26574/maedica.2019.14.4.363.
42. Kalhori, F, Masoumi, SZ, Shamsaei, F. Effect of mindfulness-based group counseling on depression in infertile women: Randomized clinical trial study. *International journal of fertility & sterility*, 2020; 14.1: 10.
43. Lamont, J, On, H, Khakbazan, Z. Female sexual health consensus clinical guidelines. *Journal of Obstetrics and Gynaecology Canada*, 2012; 34, 769-783. doi: 10.1016/S1701-2163(16)35341-5
44. Karakas, S, Aslan, E. Sexual Counseling in Women With Primary Infertility and Sexual Dysfunction: Use of the BETTER Model, *Journal of Sex & Marital Therapy*, 2019; 45:1, 21-30.
45. Mental Health Professionals Group of the American Society for Reproductive Medicine Qualification guidelines for infertility counselors. https://www.reproductivefacts.org/globalassets/rf/faqs/mhpg_guidelines.pdf [https://www.fertstert.org/article/S0015-0282\(21\)00134-5/fulltext](https://www.fertstert.org/article/S0015-0282(21)00134-5/fulltext). Erisim tarihi:01/07/2021
46. Aydın S, Kızılkaya Beji, N. İnfertil Çiftlerde Cinsel Fonksiyon ve İnfertilite Danışmanının Rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma*, 2013;10.2: 8-13.
47. Karaca A, Ünsal G. İnfertilitenin kadın ruh sağlığı üzerine etkileri ve psikiyatri hemşiresinin rolü. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2012;3:80-5
48. Kamışlı S, Terzioğlu C, Bozdağ G. İnfertil kadınların ruhsal durumları: umutsuzluk, anksiyete ve depresyon düzeyleri. *J Psy Nurse*, 2021; 12(1): 43-49. doi: 10.14744/phd.2020.48030
49. Bai, Cai-Feng, et al. Gender differences in factors associated with depression in infertility patients. *Journal of advanced nursing*, 2019; 75.12: 3515-3524.
50. Eroğlu N, Temiz G. İnfertilite tedavisi gören hastalarda eğitimin stres ve stresle başa çıkma durumlarına etkisi. *Cukurova Medical Journal*, 2020; 45.4: 1309-1317.
51. Hart VA. Infertility and the role of psychotherapy. *Issues Ment Health Nurs*, 2002;23(1):31-41. doi:10.1080/01612840252825464
52. O'Donnell E. Making room for men in infertility counselling. *J Fam Pract*, 2007;5:28-32.